

Excursies: de blik naar buiten

Nico Habermehl

Het organiseren van excursies 'ter uitbreiding der oudheidkundige kennis van de leden' naar plaatsen buiten Gouda is een constante geweest in de verenigingsactiviteiten. Veel dorpen, steden, kastelen en landhuizen zijn daarbij in de loop der jaren bezocht. Opmerkelijk is dat het nooit aan reisleiders heeft ontbroken. Het organiseren en begeleiden van reizen is immers een arbeidsintensief, tijdrovend en verantwoordelijk werk. Waarheen reisden de leden van 'Die Goude', wie begeleiden hen en hoe werden de excursies gewaardeerd? Bij deze vragen zal kort worden stilgestaan.

In het najaar van 1939 kwamen in het bestuur uitstapjes naar Schoonhoven, Haastrecht en Oudewater ter sprake. Daarbij ontspoon zich een debat over de vraag of uitsluitend raadhuizen en kerken zouden worden bezocht, of dat het ook mogelijk moest zijn om andere monumenten te bezichtigen. De vergadering sprak zich bij meerderheid uit voor het laatste. Vanwege de oorlogsomstandigheden gingen de excursies in de zomer van 1940 niet door. In 1941 werd de draad weer opgepakt. Dat jaar bezochten 37 leden het raadhuis en het huis Bisdom van Vliet in Haastrecht. Aan de excursie naar Oudewater namen 'slechts' 31 personen deel; 8 deelnemers waren niet op komen dagen vanwege de 'buitengewone warmte'. Maar liefst 48 leden bezochten in augustus te Bergambacht de oude korenmolen en een gerestaureerde boerderij. Voorlopig bleef het hierbij, want in de daaropvolgende oorlogsjaren vonden 'tot teleurstelling van velen' geen uitstapjes plaats.

Kort na de oorlog werden geen bezienswaardigheden buiten Gouda bezocht. Wel werd informatie over mogelijke bestemmingen ingewonnen, maar telkens zag het bestuur zich voor onoverkomelijke problemen geplaatst. Pas in de zomer van 1947 werd voor het eerst weer een excursie georganiseerd. De reis ging naar IJsselstein en werd in het najaar gevolgd door een bezoek aan het slot Haarzuilens. De animo voor deze reizen was bijzonder groot. In 1948 trad J.I. van Doorninck op als reisleader. Hij was niet alleen een groot kenner van Nederlandse oudheden, maar tevens een goed organisator. Tot aan zijn plotselinge dood in januari 1958 organiseerde hij veel excursies naar uiteenlopende bestemmingen zoals Brugge, Gorinchem, Brussel, Oostvoorne en 's-Heerenberg.

De in Dordrecht woonachtige M. van Hoogstraten volgde Van Doorninck op. Hij kreeg van het bestuur als boodschap mee dat de excursies zelfvoorzienend moesten zijn. Winst hoefde er niet te worden gemaakt, maar geld bijpassen was uit den boze. Dit uitgangspunt is tot op de dag van vandaag van kracht gebleven. Van Hoogstraten organiseerde onder meer excursies naar Delft (taptoe), Rotterdam (Museum Boijmans) en Schokland. In 1963 verscheen P.J.A. Bijlo als reisleader op het toneel. Hij bezocht met de leden van 'Die Goude' steden als Middelburg en Veere, Deventer, Alkmaar en Dordrecht. Bijlo liet het bestuur in 1965 weten nog een jaar als reisleader te willen optreden. Het was derhalve zaak naar een opvolger uit te zien. Wel bleef hij nog bestuurslid, maar ook daarvoor bedankte hij, gezien zijn gevorderde leeftijd, in 1972. Een voorstel om Bijlo tot erelid te benoemen, wees het bestuur van de hand omdat hij ook zijn lidmaatschap van 'Die Goude' had opgezegd. In plaats hiervan kreeg Bijlo een bedankbrief die vergezeld ging van een bloemstuk.

S.G. Brummel nam op verzoek van het bestuur de plaats in van Bijlo als reisleader. Onder zijn leiding vonden excursies plaats naar onder meer Kampen en Elburg,

Schouwen-Duiveland, Mechelen, Naarden, de Achterhoek, Breda en de Beemster. Het bestuur was vol lof over het werk van Brummel, die werd bijgestaan door oudgediende M. van Hoogstraten. In de vergadering van 12 oktober 1970 stond het bestuur uitvoerig stil bij de excursies. Naar aanleiding van de reis naar de Beemster kwamen de voor- en nadelen van een uitgebreide lunch ter sprake. Gezien de samenstelling van het reisgezelschap verdiende een flinke lunchpauze naar de mening van het bestuur de voorkeur. Begin 1978 werd bekend dat Brummel een hartoperatie moest ondergaan. Voorlopig kon hij niet meer als reis leider optreden. Het bestuur benaderde daarop N.J. Bosma met de vraag de taak van Brummel over te nemen. Deze reageerde positief op het verzoek. Reeds in het voorjaar van 1978 leidde Bosma een excursie naar Delft. In het jaar daarop kreeg hij na een gedachtewisseling met het bestuur de vrije hand een excursieprogramma voor de eerstvolgende twee jaar op te zetten. Bosma was de eerste excursieleider die geen zitting had in het bestuur. Volgens voorzitter J.G.W.F. Bik ontbrak hiertoe de noodzaak omdat het onderwerp excursies in de vergaderingen nauwelijks onderwerp van bespreking was.

Aanvankelijk waren de excursies onder leiding van Bosma een succes, maar nadat de excursieleider een andere baan aanvaard had, kwam hierin verandering. Het ontbrak hem in toenemende mate aan tijd om de excursies voor te bereiden. Gelukkig was Van Hoogstraten bereid de leiding van de voorjaarsexcursies op zich te nemen. Ook Brummel leidde als invaller enkele excursies zoals die naar het Catharijneconvent te Utrecht. Bij laatstgenoemde excursie waren er klachten over de bus; de ingang zou te smal zijn geweest en de zitplaatsen nogal aan de krappe kant. Brummel toonde zich weinig onder de indruk. Hij vond de klachten volkomen ongegrond. Met de mededeling dat de excursies dat jaar nog door hem geleid zouden worden, bedankte Van Hoogstraten in mei 1986 als bestuurslid van 'Die Goude'. Onder dankzeg-

Reiscoördinator M.G.C.J. de Jong (staand) spreekt kort voor het vertrek naar Marokko de excursiedeelnemers in 'Central' toe.

Bezoek aan Solingen op 26 april 1997.

ging voor zijn vele diensten, vooral als excursieleider, nam het bestuur in december 1987 afscheid van hem. Van Hoogstratens terugreden leidde ertoe dat andere bestuursleden zich met excursies gingen bezighouden. G.C. van Vliet trad in oktober 1986 op als excursieleider naar de koninklijke stallen in Den Haag. Dankzij de relaties van de bekende Goudse koetsier T. van Duin konden de leden een uitgebreidere rondleiding krijgen dan normaliter mogelijk was. Een half jaar later leidde K.I. Nauta samen met twee collega's een reis naar Brugge. Alles werkte die dag mee: het stralende voorjaarsweer, de uitstekende organisatie, de uitgekende informatie en het boeiende stadschoon.

Bijzonder was de reis naar Marokko, gecoördineerd door M.G.C.J. de Jong. Maar liefst 48 'Die Goude'-leden namen deel aan deze studiereis die van 17 tot en met 24 september 1988 plaatsvond. Het gezelschap werd begeleid door M. Laroussi, oud-sociaal raadsman van Gouda. Tijdens een zeer gevarieerde reis werden moskeeën, paleizen, opgravingen en de koningssteden Marrakech, Fez, Mek-Nes en Rabat bezocht. 'Leerzaam', 'imponerend', 'intrigerend' en 'gezellig' waren de meningen die bij de terugkeer in Gouda werden gehoord. Tot een vervolg met Egypte als reisdoel is het echter niet gekomen.

In 1989 leidde N.J. Bosma een excursie naar Zeeland waar de vijftig deelnemers onder meer Brouwershaven, Veere en Zierikzee bezochten. Het ideaal van Bosma, een reis naar Santiago de Compostella in Spanje, ging door gebrek aan voldoende belangstelling niet door. Daardoor nam zijn animo voor het leiden van reizen af. Begin 1991 deelde D.G.M. Zwarts, belast met de organisatie van de lezingen en excursies, haar collega-bestuursleden per brief mee niet langer met Bosma te willen samenwerken. Voorzitter A.J.M. Houdijk besloot daarop Bosma te vragen zich als reisleader terug te trekken. R.F. Stijnis volgde Bosma als reisleader op. De eerste reis onder diens leiding ging naar Mechelen. Vanaf die tijd is Stijnis als reisleader actief gebleven. Gemiddeld drie tot vier keer per jaar reist hij met een groep 'Die Goude'-leden naar steden als Haarlem, Groningen, Bredevoort, Bergen op Zoom, Middelburg en Veere. In 1997 leidde hij,

samen met H.M. Vente, voor het eerst een driedaagse reis naar York. Daar wandelde het 36 leden tellende gezelschap met een gids door de smalle straatjes, over de stadsmuur en onder de stadspoorten. Buiten de stadsmuren, die York nog vrijwel geheel omsluiten, bezocht het gezelschap de resten van een oud klooster. Aansluitend maakten 14 leden van de groep nog een Ghost Walk door de inmiddels schemerige straatjes. De dag daarop werd Richmond met zijn kasteel, hellende straatjes en riviertjes bezocht. Vanaf die tijd staat jaarlijks een meerdaagse reis op het programma.

Niet alle excursies verliepen vlekkeloos. Tijdens de reis naar Henegouwen en Oost-Vlaanderen in april 2001 stapte R. Hoejenbos in het hotel de trap af op weg naar het diner. Althans dat dacht zij. Misleid door de onderste - zwartgeverfde - treden verstepte zij zich en belandde met het volle gewicht op de rechterheup, schoot door en viel tot overmaat van ramp met haar hoofd tegen een muur. Een ambulance was snel ter plaatse en begeleid door Stijnis en de buschauffeur werd zij naar het ziekenhuis in Doornik gebracht. Een boeket bloemen namens de groep en de groeten van alle medereizigers vergoedden veel, maar desondanks viel het verblijf in het ziekenhuis haar niet mee. Gelukkig keerde zij na verloop van tijd hersteld en wel in Gouda terug.

In 1941 bescheiden begonnen met middagexcursies naar omliggende plaatsen als Haastrecht, Oudewater en Bergambacht, vinden de reizen thans plaats naar bestemmingen die verder weg zijn gelegen. Bovendien worden meerdaagse reizen naar buitenlandse bestemmingen georganiseerd. In de zomer van 2004 werd onder leiding van Stijnis en Vente zelfs een zesdaagse reis naar Kongsberg in Noorwegen gemaakt, de langste in de geschiedenis van 'Die Goude'. Een constante factor in alle reizen, of ze nu een halve dag of vier dagen duren, vormt naast de aandacht voor historie en stadsschoon het onderling contact tussen de leden.